

Hazai szimfonikus zenekarok hangversenye a Pesti Vigadóban

Mint azt a sajtó már korábban híriül adta, Szövetségünk kezdeményezésére – és jelentős anyagi támogatásával – a Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány meghirdette a „Hazai szimfonikus zenekarok hangversenysorozatát” a Pesti Vigadóban. Ezúton is köszönjük a Művelődési és Közoktatási Minisztérium illetékeseinek valamint a Művészeti és Szabadművelődési Alapítványának a sorozat létrehozásához nyújtott hathatós segítségét.

1997. OKTÓBER 20. HÉTFŐ

DEBRECENI FILHARMONIKUS ZENEKAR

MŰSOR:

WEINER LEÓ: FARSANG
BRAHMS: HEGEDŰVERSENY
STRAVINSKIJ: PETRUSKA
KÖZREMŰKÖDIK: SÁNTA ZOLTÁN (HEGEDŰ)
VEZÉNYEL: KOLLÁR IMRE

1997. NOVEMBER 25. KEDD

SZOMBATHELYI SZIMFONIKUS ZENEKAR

MŰSOR:

WAGNER: TRISZTÁN ÉS ISOLDA - NYITÁNY
KÁROLYI PÁL: CONSOLATIO (1974)
BRAHMS: RINALDO OP.50.
KÖZREMŰKÖDIK: A HONVÉD EGYÜTTES FÉRFIKARA
KARIGAZGATÓ: TÓTH ANDRÁS
VEZÉNYEL: KOLLÁR IMRE

1998. FEBRUÁR 5. CSÜTÖRTÖK

SZEGEDI SZIMFONIKUS ZENEKAR

MŰSOR:

VÁNTUS ISTVÁN: ELÉGIA
HACSATURJÁN: HEGEDŰVERSENY
CSAJKOVSKIJ: VI. (PATETIKUS) SZIMFÓNIA
KÖZREMŰKÖDIK: KOSZTÁNDI ISTVÁN (HEGEDŰ)
VEZÉNYEL: ACÉL ERVIN

1998. FEBRUÁR 13. PÉNTEK

PÉCSI SZIMFONIKUS ZENEKAR

MŰSOR:

LAJTHA LÁSZLÓ: IM MEMORIAM
JAQUES IBERT: FUVOLAVERSÉNY
SOSZTAKOVICS: I. SZIMFÓNIA OP.10.
KÖZREMŰKÖDIK: GYÖNGYÖSI ZOLTÁN (FUVOLA)
VEZÉNYEL: NICOLAS PASQUET (URUGUAY)

1998. MÁJUS 04. HÉTFŐ

MISKOLCI SZIMFONIKUS ZENEKAR

MŰSOR:

WEINER LEÓ: SZVIT - OP.18.
HIDAS: TROMBITAVERSÉNY
R. STRAUSS: METAMORFÓZISOK - TILL EULENSPIEGEL
KÖZREMŰKÖDIK: PÓTI TAMÁS (TROMBITA)
VEZÉNYEL: KOVÁCS LÁSZLÓ

1998. MÁJUS 25. HÉTFŐ

GYŐRI FILHARMONIKUS ZENEKAR

MŰSOR:

MAROS RUDOLF: TÖREDÉK
RAVEL: LÚDANYÓ MESÉI
C. FRANCK: D-MOLL SZIMFÓNIA
VEZÉNYEL: MEDVECZKY ÁDÁM

A fenti címmel hirdett koncert-sorozatot a Pesti Vigadó. Főváros-centrikus szemléletünk ismertetésében érthető, ha ezzel a megfogalmazással kívánta kikerülni a „vidéki” jelzőt a szervező, a Művészeti és Szabadművelődési Alapítvány. Értethető e tapintat, mégis lehangoló, hogy ilyen álcázásra szorul egy nemes kezdeményezés, merthogy idejét sem tudjuk, volt-e valaha olyan rendezvénysorozat, amely célul tűzte volna ki a legjelentősebb nagyvárosok (Debrecen, Szombathely, Szeged, Pécs, Miskolc és Győr) filharmonikus ill. szimfonikus zenekarainak fővárosi seregszemléjét. Máskor, egy-egy vidéki együttes megjelenése a fővárosi koncertéletben: színfolt a palettán – most kettős a kínálat: a budapesti zenekedvelő is megajándékozottnak érezheti magát, hiszen helyébe hozzák az országos kínálat színe-javát.

Ismét eszembe jut egy szólista-előadó-művész rég elhangzott, fanyar megjegyzése: újabban a művész nem ad, hanem kap koncertet. Ezúttal hat együttes kapott lehetőséget, hogy koncertet adjon, vagyis hogy emlékeztetessé tegye a hallgatóság számára e megkülönböztetett rangú fellépést.

Végigtekintve a hat műsoron, elszomorodunk, mert nem igazán éltek a figyelemfelkeltés lehetőségével. Nem tudnak, vagy nem akarnak testreszabott, frappáns programmal jelentkezni a zenekarok? Első látásra kitetszik az „egységes elv”: kapjon helyet egy-egy 20. századi magyar szerző alkotása is a műsoron. Láthatjuk: néhány személyes kötődésen túl (pl. Vántus-mű előadása a szegediek jóvoltából) nincs erős kezdeményező-készség az ősbemutatók, ill. a nemrégiben bemutatott művek újrarájátszása érde-

kében. Élő szerző művét csak a szombathelyiek játsszák (Károlyi Pál lassanként negyedszázados Consolatióját), valamint a miskolciak (akik nem tüntették fel, Hidas Frigyes hányadik, vagyis mikori trombitaversenyét szándékoznak műsorra tűzni). De reménykedjünk: a századelő és a 70-es évek termése hasonlóképp felfedezésre váró darabok sokaságát kínálja a szinte sohasem hallható készletből, s ki tudja, talán „evés közben jön meg az étvágy”...

***

A rendezvénysorozat nyitókoncertjére október 20-án került sor. Felvételtől meghallgatva a Debreceni Filharmonikus Zenekar produkcióját, úgy érzem: jóllehet nincs bérleti kínálat, aki erre a hangversenyre megváltotta a jegyet, kedvet kap-

hatott arra, hogy mindvégig figyelemmel kísérelje a sorozatot.

Brahms Hegedűversenyét Weiner Leó Farsang című 1907-es kompozíciója és Sztravinszkijtől a Petruska 1911-es farsang-felidézése keretezte. (Külsőség és apróság, de bosszantó, ha az orosz származású mester nevének leírásához mindig egyre új, következetlen megoldásokat találunk.)

A hangzó anyag ismeretében már a megszólaltatott műsorról is beszámolhatok, a „borúra derű” meteorológiai fordulattal. A Farsang: Weiner korai műve, a Szerenád után következő, második zenekari darabja az akkor frissen diplomázott pályakezdőknek. Aki most ismerkedett a művel, aligha tudhatta meg, hogy Weiner tökéletes hangszerelő tudás birtokában hagyta el a zeneakadémiai tantermet, s hogy hangszín-fantáziája, kolorit-teremtő képessége első pillanattól kezdve kamatozott. Azt viszont könnyen megtippelhet bárki: fiatal szerző művéről, korai alkotásról van szó. Talán az egyébként kitűnő karmester, Kollár Imre fiatal ahhoz, hogy a viszonylag egyszerű kottakép mögött megtalálja a felfedezésre váró gazdagsá-

got: ő akkor van elemében, ha „forgalmas” partitúrákban kell tájékozódnia és vezetnie együttesét (e képesség bőségesen kamatozott a koncert második felében). Még nem tudja talán, hogy az egyenletes ritmusértékek is jelenthetnek sziporkázóan izgalmas, akár ritmikus karakterű hangzást? Így voltak ezzel a zenekar vonósai is: színtelen-fénytelen hangon játszottak többnyire, s így Weiner Farsangja afféle új kifestőfűzethez hasonlított, amely a színek lehetőségét legfeljebb kínálja... Zsánerek sokasága vonul fel a partitúrában, s a kavalkád láttató erejű. Általában „vizuális” zene ez; ha más nem sejtetné, beszédes bizonyítéka az az idilli zsánerek, amelyet a mű érzelmi csúcspontjaként tolmácsolta a zenekar. Igenám, de a meghitt tónus intimitását veszélyeztette, hogy a közelképet indokolatlanul kinagyították, miközben a „nagyotál” részek szürke környezete elnyűtt filmzene asszociációkat keltett. Ha az előadók (megkülönböztetett ranggal sorolva köztük a karmestert!) nem hisznek a megszólaltatandó mű értékeiben – hogyan juthatnak el azok a hallgatósághoz?

Sánta Zoltán szőlőjével a Brahms-hegedűverseny is több elgondolkodnivalót, mint gyönyörködnivalót kínált. Az egykori debreceni főiskolás, aki zeneakadé-

miai tanulmányok után négy évig ugyanennek a zenekarnak volt koncertmestere, 1988 óta külföldön él. Elszokott egymástól – stílusosan is, sajnos – szólólista és egykori zenekara. Az együtt-lélegzés hiányát még a ritmikus-metrikus pontosság sem pótolja. Egy-egy hamis hang felett könnyen elsiklik a hallgató – de az igénytelenül behangolt hegedű egy idő után nehezen elviselhető! Gyakran sérült a „brahmsi”-nak érzett hangvétele (pl. a II. tételben, amikor hiányoztak a muzsikálásból a távlatok), egyet viszont nyilvánvalóan megtanulhatott a publikum: Brahms mind a szólólistának, mind a zenekarnak nehéz és igényes játszánivalót komponált.

Hogy mi mindent tud a zenekar és karmestere, az az est második részéből derült ki: sziporkázó kontrasztok, jellegzetes markáns színek, ha kell, éles hangulatváltások. Értő kottaolvasás és technikai felkészültség együttes birtokában lehet csak ilyen magas színvonalú előadást produkálni. Minden arány meggyőző erejű volt: bármely hangszercsoport tudott akár semleges-indifferens háttérrel biztosítani, akár aprólékosan cizelláltat, mikor mire volt szükség – mindezt annak érdekében, hogy a szólistikus állások még jobban érvényesüljenek. Tették ezt – ráadásul! – egy apró incidens után: kínzóan hosszúnak tűnt az a perc, amikor a szünet után újra pódiumra lépő karmester végre-alahára elindíthatta a művet. *Fittler Katalin*

elgondolkodnivalót, mint gyönyörködnivalót kínált. Az egykori debreceni főiskolás, aki zeneakadé-

CONN® *Artley* *Armstrong*
BENGE®
VILÁGHÍRŰ MÁRKÁS HANGSZEREK
TÖBB ÉVTIZEDES HAGYOMÁNYOKKAL

Európa határain túl is ismert posanművész
Jiggs Whigham
 különleges KING típusú hangszerén játszik.

Őn is kipróbálhatja az UMI Ausztria bemutatótermében, vagy a magyarországi vezérképvisletünkben:
 H-1011 Budapest
 Bem rkp. 6. 1 em.
 Telefon/fax: (36-1) 201-0125
 Képviselő:
 Dipl. Ing. BORSOS ILONA

VÁSÁRLÁSI LEHETŐSÉG
A HANGSZERÜZLETEKEN KERESZTÜL!

AUSTRIA VERTRIEBSGMBH

Wolfenstrasse 20 B A-4400 Steyr
 Telefon: (43) 7252/86808 Telefax: (43) 7252/86810

SSS Karmester Kft.

A hazai szimfonikus zenekarok sorában másodikként a Szombathelyi Szimfonikus Zenekar szerepelt, Kollár Imre vezényletével. A november 25-i koncert műsora – gondolom, a VOLÁNBUSZ szervezésében megjelent közönség őszinte öröme – módosult. Károlyi Pál Consolatiója és Wagnertól a Trisztán és Isolda „nyitánya” (Vagyis: Előjáték és Izolda szerelmi halála) utána Dvovák méltán népszerű szimfóniáját újrahallgatva, talán ahhoz is kedvet kaptak, hogy figyelemmel kíséreljék a sorozat további estjeit.

Érdekes megoldás a műsor-sorrend illetően kialakítása? A kortárs művel való kezdés után következett az ismertebb – és a második rész maradt meg a közismertnek. A taps-mennyiséget figyelve, „bejött” a számításuk. Ha messzemenő következtetést nem is vonhatunk le a tetszésnyilvánításból, maga a tény, hogy Károlyi művét kb. kétszer annyi ideig köszönték meg, sejteti: a pihent érdeklődő jól fogadta a számára ismeretlen, modern darabot. Az 1974-ben készült mű nem véletlenül került annakidején a szerzői LP-re: ma is vállalja a szerző, s felvállalja a zenekar, bizonyítandó, hogy egy kísérletező korszak leszűrődött eredményeként értékelhető. Nagy apparátust mozgat a mű, s figyelemre, nyitott fülre van szükség, hogy a hangzás olyan legyen, amilyen-

nek a szerző szánta. Kezdetben egyetlen szín, apró árnyalatnyi mintázatokkal, majd fokozatosan erősödnek a kontrasztok (a hangszerelésben kiemelkedő szerepet kapnak az ütőhangszerek), s egyszer csak azt észleljük, hogy – képletesen szólva – az áttört mintázatú sík-felület térélménnyé alakult át. (Ma élő komponista régebbi művét hallgatva néha sajnáljuk, hogy nincs mód az életmű folytatásának megismerésére!)

Wagner-játékosként hiányérzetet keltett a hallgatóban a zenekar. Mintha nem tudnák, hogy minden idők egyik leggyönyörűbb zenéjét játsszák! Ilyenkor az előadóra többféle feladat hárul, annak érdekében, hogy képes legyen valóban gyönyörködtetni. Meggyőződéseként kell maximumot teljesítenie, s ennek elengedhetetlen feltétele, hogy minden kicsi szegmenst (dallamfoszlány, sóhaj-motívum, vagy akár csak egyetlen akkord-hang) tudatosan a „helyén” legyen. Nem szabad, hogy akár csak egyetlen szólista is gikszert fújjon, vagy hogy egy akkordhang megkésve illeszkedjen a többiek közé. Ráadásul, állandóan bel kell helyezkedik a megszületendő hangzásvilágba, megfelelő dinamikával valamint ranggal. Ez utóbbi azért fontos, mert maga a dinamika: relatív: alig összemérhető egy rezes és egy vonós pp-ja vagy ff-ja. A tudatosságnál is fontosabb az érzelmi folyamat áradásának megvalósítása, a transzcendentális fokozás a szerelmi halál élményének sejtetésekor. Nem elég a hangok mégoly perfekt megszólaltatása önmagában: a zenekari részleteknek a mű egészéről, a színpadi alkotásban megjelenített érzések-hangulatok világáról kellene tudósítania. (Az sem árt, ha a hegedűsök felismerik, hogy a hárfaszólamot előlegeik egyhelyütt!) Jó lenne elérni, hogy a zenekar valamennyi tagja tudjon és merjen játékaival érzelmeket-indulatokat is közvetíteni.

Dvovák e-moll (Az Új világból) szimfóniájának tolmácsolásakor kiderült: van készség ilyesmire a muzsikuskban. Hivatásos együtteseket gyakran éri vád, hogy „hideg” professzionista „stílusban” játszanak. Erre rácsófoltak a szombat-helyiek. Már az első tételben kiderült, hogy biztosan tájékozódunk a hangzó partitúrában. Aki dallamot játszott, szinte megtáltosodott (szólista csakúgy, mint egy-egy szólam). Igaz viszont, hogy a tematikus anyagokon kívül maradtak apró pongyolaságok (tipikus, hogy ilyenkor szívesen átsiklik felettük, akinek szintén a téma-dallamok sorjázása jelenti az élményt). Kidolgozott, élményt adó kísérőszólamként – ellenpéldának – a bőgő pizzicatos szakaszát tudnám felhozni. A II. tétel fúvós-akkordjait viszont halálbiztosan kell tudni! (Ehhez egy kis többlet-próba szükséges.) A téma utolsó felcsendülésekor, amikor hegedű és cselló kezdi kürtmenetben – kötelező a kamarazenei érzékenység! A III. tételben a lelkes kürtösök oly meggyőzően játszották hemioláikat, hogy szinte lehetetlen volt ellenükben biztosítani a metrikus ellensúlyt: így egy komponens elsikkadt. Jóllehet, baj nélkül megérkeztek az előadók, a scherzo-szakasz visszatéréséhez vezető útjuk göröngyösnek tűnt.

A felsoroltak csupán apróságok – felemlítésük a még jobb produkció születését kívánja elősegíteni, hadd nyerjen meg a zenekar minél több hallgatót a koncertek rendszeres látogatására, s általában, a régi és mai műzene szeretetére.

Fittler Katalin

Kroó György
1926–1997

Zenébe zárva

*Borostyán létben, Zenébe zárva
túrta az Időt, együtt s egyedül...
és most hogy elment, arcát felidézni
nem lehet társunk a fájó néma Csend,
csak örökségünk a ránk hagyott ZENE
mely puha ritmusokból szőnyeget
terít,
s halkan elkíséri fáradt doktorát
a mindent gyógyító végtelen felé,
dallammal fűrösztve arcvonásait.*

1997. december 2.

Moldvay József